

HENRY USSING

B Ø R N

*Særtryk af
Salmonsens Konversationsleksikon
Anden Udgave*

KØBENHAVN
A/S J. H. SCHULTZ FORLAGSBOGHADEL

TRYKT I OS J. H. SCHULTZ A/S

1916

Børn (jur.). Ordet Børn betegner (I) et Slægtskabsforhold (modsat Forældre), (II) et Alderstrin (modsat Voksne).

I. Børn og Forældre.

Børn er en Persons Descendenter (Afkom) i første Led. Slægtskabet mellem Børn og Forældre afføder stærkere Virkninger end fjernere Slægtskab (s. d.). Reglerne er imidlertid ikke ens i alle Tilfælde; der maa helt igennem sondres mellem Ægtebørn (A), og Børn uden for Ægteskab (B). Om Adoptivbørn se Adoption.

Beviset for, hvem der er en Persons Forældre, vil sjældent volde Vanskelighed for Moderens Vedk. At hun har født et Barn, kan oftest bevises ved Vidner, men i Alm. vil Fremlæggelse af Fødsels- (Daabs-) Attest være tilstrækkelig; da ethvert Barns Fødsel skal anmeldes til Indførelse i Kirkebøgerne baade af Forældrene (i Byerne inden 2 Dage, paa Landet inden 8 Dage) og af Jordemoderen, kan man senere med ret stor Sikkerhed stole paa disse Protokoller. M. H. t. Beviset for Personens Identitet med det af Moderen fødte Barn vil man i Reglen nøjes med Oplysninger, der vækker en naturlig Formodning derom. — For Børn fødte paa den kgl. Fødselsstiftelse af en hemmelig fødende Kvinde indeholder den sædvanlige Fødselsattest ikke Moderens Navn. Tidligere havde

et saadant Barn overhovedet ikke Ret til at faa at vide, hvem der var dets Moder; det fik derfor retligt ingen Moder, medmindre hun selv i Ord ell. Gerning anerkendte Barnet som sit. For B. f. efter 1. Juli 1908 er det nu bestemt, at Barnet ell. dets Værge altid kan forlange Bevis meddelt fra Stiftelsen om, hvem Moderen er. — Hvem der er Fader til et Barn, kan vanskeligt bevises med Sikkerhed; men Retsordenen opstiller særlige Bevisregler (se ndf. A. 2 og B. 3 og 4).

A. Ægtebørn. Ordet Ægtebarn kommer af Ætekonebarn (opr. Adelkonebarn). Opr. betegnede det derfor en »Ætekones« Barn, men denne Bet. har det tabt og bruges nu om ethvert Barn, der har Ægtebarns Retsstilling.

1. Ægtebarn er a) ethvert Barn, hvis Forældre var gifte paa den Tid, da Barnet blev undfanget — et saadant Barn er »ægtefødt«, selv om Forældrenes Ægteskab er blevet opløst før Barnets Fødsel, b) ethvert Barn, hvis Forældre senere har indgaaet Ægteskab. Sker dette før Barnets Fødsel, er Barnet »ægtefødt« ligesom de under a) nævnte B.; sker det efter Fødslen, bliver Barnet Ægtebarn fra Ægteskabets Indgaaelse (»legitimeres« ved Ægteskabet). c) B. kan endelig blive Ægtebørn ved Legitimationsbevilling, ell. ved at Faderen kuldlyser dem. Om disse to Klasser af B. gælder særlige Regler (se Kuldlysning og Legitimation). I det flg. tænkes kun paa B., der er ægtefødt ell. legitimerede ved Ægteskab.

Disse B. vedbliver at være Ægtebørn, naar Forældrenes Ægteskab opløses, ja selv om det omstødes som ugyldigt. Hvis Ægteskabet overhovedet ikke maa bestaa, fordi Parterne er for nær beslægtede ell. besvogrede, ell. fordi en af dem var gift i Forvejen (se Ægteskab), synes

en log. Betragtning at føre til, at Børnene ikke bliver Ægtebørn, og denne Konsekvens drages ogsaa i England. Af Hensyn til den uskyldige Ægtefælle lader da. Ret (D. L. 3—16—16—8) dog B. blive Ægtebørn, hvis blot en af Forældrene (baade ved Vielsen og paa Undfangelsestiden) var uvidende om, at der forelaa Bigami ell. Blodskam. Beslægtede Regler gælder i Tyskland og Frankrig. I Norge (Arvelov § 4, jfr. L. 10. Apr. 1915) og Schweiz gaar man af Hensyn til Børnenes Tarv endnu videre og lader Børnene blive Ægtebørn, selv om begge Forældre var »i ond Tro«. Dette vil ogsaa blive Reglen efter de Udkast til L. om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning, der i 1913 blev afgivne af en skandinavisk Kommission (de sv. Udkast er Maj 1915 vedtagne af Rigsdagen i Sverige).

I ældre Tid, da Trolovelse fandt Sted, var »Fæstefolks« B. ogsaa Ægtebørn i visse Tilfælde (D. L. 5—2—33); en saadan Regel er ogsaa optaget i den schweiziske Lovbog (Z. G. B. § 260). I Sverige har man bevaret meget vidtgaaende Regler i denne Retning, og efter de lige omtalte sv. Lovforslag bliver alle B. af Forlovede (trolovede) Ægtebørn.

2. Hvis der skal føres Bevis for, at et Barn er Ægtebarn, maa det bevises: a) hvem der er Moder til Barnet (se ovf.), b) at Moderen er (har været) gift, c) at hendes Mand er Fader til Barnet (Mandens »Paternitet«). Beviset for Moderens Ægteskab føres normalt ved Vielsesattest. Paterniteten kræver intet særligt Bevis, saafremt Barnet er undfanget, medens Ægteskabet bestod (ell. nøjagtigere: saafremt det efter Oplysningerne om Undfangelsestiden ikke er givet, at det er undfanget uden for Ægteskabet). For dette Tilfælde opstiller man nemlig her — som i andre Lande — den Grundsætning, at Ægtemanden anses som Fader til

Barnet, medmindre det bevises, at han ikke er det (*»pater est quem nuptiæ demonstrant«*). — Sætningen fraviges dog, hvis Ægtefællerne var lovformelig separerede paa Undfangelsestiden. — Det er uden Bet., om det oplyses, at Moderen paa Undfangelsestiden har staaet i Forhold til andre Mænd; thi derfor er det ikke udelukket, at det er Ægtemanden, der er Fader. Da man heller ikke tillægger Parternes Forklaring afgørende Vægt, kan man vanskelig bevise, at Barnet ikke er Ægtebarn, medmindre det kan oplyses, at Manden er impotent, ell. at Manden ell. Konen i hele det Tidsrum, inden for hvilket Undfangelsen kan være sket, har været bortrejst, i Fængsel e. l.

Hvis det er givet, at Barnet er undfanget før Ægteskabets Indgaaelse, er Sætningen *»pater est ...«* uanvendelig. Til Gengæld tages det her i Alm. som tilstrækkeligt Bevis for Paterniteten, at Manden anerkender, at han er Fader til Barnet; herved maa dog mærkes, at et Barn, der er undfanget uden for Ægteskab, aldrig kan blive Ægtebarn, hvis det oplyses, at Moderen paa Undfangelsestiden har haft Samleje med fl. Mænd (anderledes ofte i Udlandet).

Om Beregningen af Undfangelsestiden (det Tidsrum, inden for hvilket Undfangelsen kan være foregaaet) findes ofte Lovregler i Udlandet; efter tysk Ret er det saaledes Tiden fra 181 til 302 Dage før Fødslen (inkl. altsaa et Spillerum af 122 Dage). Hos os indhenter man, hvor der opstaar Tvivl, en sagkyndig Udtalelse om det enkelte Tilfælde; herved vil Spillerummet efter Retslægeraadets nuv. Praksis som oftest kunne bringes ned til lidt over 2 Maaneder.

3. Om Ægtebarns Retsstilling er Hovedgrundsætningen, at det staar i fuldt anerkendt Familieforhold baade til Fader og til Moder. P. Gr. a. den nedarvede Opfattelse, der

betragter Manden som Familiens Hovedperson, vil Forholdet til Faderen dog have de stærkeste Virkninger.

Barnet skal saaledes bære samme Efternavn som Faderen — ogsaa hvis han opnaar Navneforandring, medens Barnet er under hans Forældremagt. Barnet bliver adeligt, hvis Faderen er adelig; derimod faar det ikke hans Rang (men et adeligt Barn kan i Kraft af sin Adel faa samme ell. en anden Rang). Indfødsret (Statsborgerret) faar Barnet, hvis Faderen havde det ved Barnets Fødsel (ell. hvis han dør forinden, da ved Døden), ell. hvis han faar det, før Barnet fylder 18 Aar. Med Indfødsretten erhverver Barnet Forsørgelsesret her i Landet; dets Forsørgelsessted (s. d.) vil i Reglen bero paa Faderens Forhold (Fattigl. 9. April 1891 §§ 18 og 22).

Ægtebarn arver baade Fader og Moder, og begge disse har Arveret efter Barnet (se Arveret). Ægtebørn kan succedere i Len og Stamhuse; men Successionsret til Tronen er betinget af, at Vedk. selv og alle Mellemlid er »avlet i ret lovligt Ægteskab«.

Saalænge Barnet er undergivet Forældremagt (jfr. ndf. II A), tilkommer den i første Rk. Forældrene og kan kun beroves dem under bestemte Betingelser. Faderens Myndighed er den overvejende, naar Forældrene lever sammen. Fremdeles har Faderen (i visse Tilfælde dog Moderen) Ret til at være Værge (s. d.) for sine umyndige Børn. Som Værge bestyrer han (hun) den Del af Barnets Formue, der ikke er i Overformynderiet. Derimod har Forældre ikke — som ofte i Udlandet — Ret til at nyde Indtægterne af deres umyndige Børns Formue (bortset fra en speciel Regel i Reskr. 7. Febr. 1794 § 2); kun hvad de anvender paa Barnet selv, vil de kunne fordre dækket af Renterne af

Barnets Formue. I Nutiden bestaar der heller ikke nogen Art af Formuefællesskab mellem B. og Forældre (sml. dog »uskiftet Bo«).

B. har efter dansk Ret ingen jur. Pligt til at forsørge deres Forældre (anderledes i de fleste andre Lande). Derimod har Forældrene hver især Pligt til at forsørge deres Ægtebørn, indtil de bliver 18 Aar. Dog bortfalder Pligten for Døtres Vedk. forinden, naar de indgaar Ægteskab (Fattigl. § 3), og Værgeraadet kan ikke paalægge Bidrag til B. over 15 Aar. Saalænge Forældrene er i Stand til at sørge for Børnene, vil det i Alm. ikke blive tilladt dem at bruge noget af Børnenes Kapital (se om Renter ovf.). Dog haves der særlige Regler for det Tilfælde, at en af Forældrene er død (D. L. 3—17—16 ff.).

Forsørgelsespligten har for det første den Virkning, at den Hjælp, der af det Offentlige ydes Børnene, betragtes som Fattighjælp til begge Forældrene — en Regel, der dog har mange Undtagelser, navnlig til Fordel for Modern (se ndf. II D og Fattigvæsen).

Fremdeles kan Overøvrigheden (ell. Værgeraadet, hvis Barnet er under Værgeraadsforsorg) paalægge en Fader ell. Moder at betale Underholdsbidrag til Barnet (se Fattigl. § 9; L. 131, 27. Maj 1908; L. 112, 29. Apr. 1913). Bidragspligt kan som Regel ikke paalægges den af Forældrene, der har Barnet hos sig — sørger Vedk. ikke for Barnet, er der ingen anden Udvej end at tage Barnet fra ham (hende); naar Forældrene lever sammen, kan det dog, hvis Manden ikke efter Evne sørger forsvarligt for Hustru og Børn, paa Hustruens Begæring paalægges ham at betale et Bidrag til Husholdningen og til hendes og Børnenes øvrige Fornødenheder. Aftaler mellem Forældrene om, hvem der skal underholde Bør-

nene, ell. om Forudbetaling af Bidrag for over et halvt Aar, er ikke bindende over for det Offentlige. — Bidragets Størrelse vil navnlig rette sig efter den forpligtedes Kaar. Er disse gode, kan han ikke slippe med at betale, hvad der kræves til et nødtørfigt Underhold. Paa den anden Side kan intet Bidrag paalægges, hvis Vedk. selv vilde blive trængende (se om en vigtig Undtagelse ndf.). — Naar Bidragene ikke betales, kan de inddrives ved Udpantning; har den Bidragspligtige Arbejde, kan det paalægges hans (hendes) Husbonde ell. Arbejdsgiver at tilbageholde Lønnen til Dækning af forfaldne Bidrag (Beslag paa Løn, ogsaa kaldet »Forbud«). Som yderste Tvangsmiddel kan der anvendes Fængsling i en vis Tid (»Afsoning« kaldes dette, fordi tidligere Bidragspligten bortfaldt derved); men hertil kræves en Afsoningsordre fra Overøvrigheden. En bidragspligtig F a d e r har endvidere en vis Pligt til at gøre Anmeldelse, naar han flytter; og han maa ikke udvandre uden at betale ell. stille Sikkerhed for fremtidige Bidrag efter Overøvrighedens Bestemmelse. Om fornødent kan Udvandringen hindres ved Fængsling, og Udvandringsagenter ell. andre, der hjælper med til Udvandringen, kan blive ansvarlige for de ikke betalte Bidrag.

Naar Børnene er »under Forsorg af forladt, frasepareret ell. fraskilt Hustru«, gælder der særlige Regler, der er beslægtede med Reglerne om Børn uden for Ægteskab. De Bidrag, Manden skal betale, kan her ansættes uden Hensyn til hans Trang, og det vil derfor i Reglen blive paalagt ham at betale mindst det saakaldte Normalbidrag (jfr. ndf. B. 4). Fremdeles kan Moderen (ell. den, der ellers har Forsorg for Barnet), naar Bidragene ikke betales i rette Tid, fordre dem udbetalt »forskudsvis« af det Offentlige under visse Betingelser (navnlig at

Moderen er trængende, og at hun har Ret til vedblivende at forsørges her i Landet). — Det Offentlige (Magistraten ell. Politimesteren) udbetaler dog aldrig mere end Normalbidraget, selv om Faderens Bidrag er større. — Det bliver saa de kommunale Myndigheders Sag at faa Bidraget betalt af Faderen ved de ovf. omtalte Tvangsmidler; lykkes det ikke, betragtes det som Fattighjælp til ham (ikke til Moderen). Retten til »forskudsvis« Udbetaling gaar langt videre, end Ordet antyder: »Faderens Bidrag« udbetales, selv om han er udvandret ell. forsvundet, ja selv om han er død, naar det blot var paalagt ham at betale Bidrag, før han døde.

Af andre Virkninger af Slægtskabet mellem Børn og Forældre maa nævnes, at Ægteskabet mellem dem er absolut forbudt, jfr. Straffebestemmelsen for Blodskam i Straffeloven (1866) § 161. Fremdeles: et Barn kan ikke være Dommer i sine Forældres Sag; som Regel er det utroværdigt, naar det vidner til deres Fordel, ja kan endog fordre sig fritaget for at vidne; det har Ret til at paatale Fornærmelser mod Forældrene, naar disse er døde (Straffel. § 223), og et Barn straffes aldrig, fordi det undlader at angive Forældre ell. hjælper dem til at undgaa Paagribelse ell. Opdagelse (Straffel. §§ 109 og 110). — Tilsvarende Regler gælder omvendt om Forældrene. — Paa den anden Side er der særlig strenge Straffebestemmelser for Børns Forbrydelser mod Forældre (Straffel. §§ 191, 201 og 203 og 304, L. 1. Apr. 1911 §§ 1 og 2).

I Norge gælder i det væsentlige samme Regler om Ægtebarns Retsstilling. Dog afviger Reglerne om Forsørgelsespligt en Del. Ogsaa B. har Pligt til at forsørge deres Forældre, og for Forældrenes Forsørgelsespligt er der ikke sat nogen bestemt Tidsgrænse. Nogen Ret til at faa Bidrag udbetalt af det Offentlige kendes

ikke, men hvis Fattigvæsenet yder en af Forældrene Hjælp, fordi den anden ikke betaler sine Bidrag, regnes Understøttelsen kun som Fattighjælp til den sidste. Over for den Bidragspligtige haves lgn. Tvangsmidler som i Danmark, dog ikke Afsoning; den Bidragspligtige kan til Gengæld straffes og eventuelt sættes i Arbejde for det Offentlige ell. hos Private for at indtjene Bidragsbeløbet; men det kan kun ske iflg. Dom.

B. Børn uden for Ægteskab. 1. B. uden for Ægteskab er alle B., der ikke er Ægtebørn (se ovf. A. 1.). Tidligere kaldtes disse B. »uægte B.«, men da dette Udtryk fra gl Tid har en nedsættende Klang, foretrækker man nu at kalde dem B. uden for Ægteskab (skønt det egl. er unojagtigt, da dette Udtryk sproglig omfatter visse Ægtebørn: de, der er kuldlyste ell. legitimerede ved Bevilling).

2. Om disse Børns Retsstilling gælder i da. Ret den Grundsætning, at de regnes for ikke at være i Familie med Faderens og hans Slægt, men staar i samme Forhold til Moderen og hendes Slægt som Ægtebørn. Denne Grundsætning er ikke fuldt gennemført: Barnet har saaledes Krav paa Underhold over for Faderen; paa den anden Side fremtræder Forskellen fra Ægtebørn skarpt i Reglerne om Barnets Navn og Indfødsret, om Arveret, samt om Forældremagten og Værgemaalet.

Barnet faar ikke (som Ægtebarn) Faderens Navn, Adel og Indfødsret; man skulde tro, at det i St f. fik Moderens, men det gør det kun til Dels.

Barnet uden for Ægteskab kan saaledes aldrig blive adeligt, selv om Moderen er det, da Ægteskab ikke forplantes gennem Kvinder. Det har fremdeles lige saa lidt Ret til Moderens som til Faderens Navn. Moderen kan give Barnet

sit Navn (d. v. s. hendes Pigenavn, hvis hun er ell. har været gift); men om hun foretrækker det, kan hun give det et Navn dannet af hendes Fornavn ell. Fødestedet. Faderens Navn (eller et af hans Fornavn dannet Efternavn) kan hun give det, hvis han samtykker deri (om Horebørn se ndf.). Gifter Moderen sig med en anden end Faderen, medens Barnet er under hendes Forældremagt, kan Stiffaderen med Moderens Samtykke give det sit Navn. — Om Barnet faar Indfødsret, beror paa, om Moderen havde det; det gør ingen Forandring i Barnets Stilling, at Moderen efter Barnets Fødsel opnaar (ell. taber) Indfødsret ved at ægte en anden end Faderen. Barnets Forsørgelsessted afhænger af Moderens Forhold (nærmere Fattigl. §§ 19 og 22).

M. H. 1. Arveret gennemføres Lovens Hovedsynspunkt konsekvent. Bortset fra en lidet vigtig Undtagelse i Arveforordningen (21. Maj 1845) § 9 har Barnet ikke Arveret efter Fader og fædrene Frænder, og de heller ikke efter Barnet; men Barnet arver og arves af Moder og mødrene Frænder ganske som Ægtebarn (se dog om Horebørn ndf.). Barnet kan som Regel succedere i de Stamhuse, hvortil Moderens Slægt har Successionsret, derimod ikke i Len.

Moderen er Barnets fødte Værge, og hun har Forældremagten; men denne kan Værgeraadet dog fratage hende, saa snart det findes ønskeligt (altsaa ikke blot i de Tilfælde, hvor det kan ske ved Ægtebørn). Faderen har ikke engang Forældremagten, naar det tages fra Moderen, ell. naar hun er død; i disse Tilfælde kan han dog, hvis der stilles Krav til ham om Forsørgelse, fordre Barnet udleveret, saafremt Værgeraadet finder det foreneligt med Barnets Tarv. En Antydning af Forældremagt faar Faderen ogsaa, naar han har givet Barnet sit Navn

ell. dog vist sig villig dertil; i saa Fald kan Barnet ikke bortadopteres eller Forældremagten overdrages, ell. Barnet faa Stiffaderens Navn (se ovf.) uden Faderens Samtykke.

Hvad Barnets Forsørgelse angaar, saa har Moderen samme alm. Forsørgelsespligt, som Forældre har over for Ægteborn (Fattigl. § 3). Over for Faderen har Barnet Krav paa Underholdsbidrag; men naar han betaler de fastsatte Bidrag (se ndf. 4.), kommer det ham ikke ved, at Barnet i øvrigt faar Fattighjælp, saa at det altsaa ikke betragtes som Fattighjælp til ham.

I Overensstemmelse med Lovens Hovedsynspunkt antages det, at Reglerne om Utroværdighed som Vidne, om Fritagelse for Vidnepligt og om Dommer-Inhabilitet kun kan anvendes i Forholdet mellem Moderen og Barnet (ikke over for Faderen). Derimod maa (efter den herskende Mening) de særlige Straffebestemmelser for Forbrydelser mod Forældre anvendes ogsaa, naar Forbrydelsen begaas mod Faderen uden for Ægteskab. Og Reglerne om Forbud mod Ægteskab og Straf for Blodskam finder lige saa fuldt Anvendelse imellem en Mand og hans Datter uden for Ægteskab som imellem Moder og Søn.

En særlig ugunstig Stilling indtager de B., der er Frugt af et Ægteskabsbrud. — Fra ældre Tid kaldes saadanne B. for »Horebørn«, medens andre B. uden for Ægteskab benævnes »Slegfredbørn«. — Hvis det er Moderen, der har begaaet Ægteskabsbrud (saa at Barnet er Moderens Horebarn), faar Barnet ingen Arveret efter hende ell. hendes Slægt, og arves omvendt ikke af dem. Er det Faderen, der har begaaet Ægteskabsbrud, kan Barnet ikke faa Faderens Navn, medmindre (foruden Faderen) dennes

Hustru giver Samtykke dertil. (Det kan heller ikke legitimeres ved Kuldlysning, s. d.).

Det fremgaar af det foregaaende, at Barnet uden for Ægteskab er stillet daarligere end Ægtebarnet i fl. Henseender, saaledes ved Reglerne om Adel, om Succession i Len, om Værgemaal, men navnlig derved, at det — bortset fra Underholdskrav — ikke har nogen som helst Ret over for sin Fader. Hertil kan føjes, at Barnet overhovedet ikke har Krav paa at faa at vide, hvem dets Fader er. Moderen har ikke nogen Pligt til at give Oplysning derom, undtagen hvis Barnet falder det Offentlige til Byrde; men hun straffes (Strfl. § 179), hvis hun »falskelig udlægger nogen som Barnefader«. — Ordet *B a r n e f a d e r* bruges i Alm. om en Mand, der er Fader til et Barn uden for Ægteskab, ligesom Barnemoder om Moderen uden for Ægteskab.

3) *B e v i s* for, at en vis Person er Fader til et Barn uden for Ægteskab, kan bl. a. føres ved, at den Paagældende vedgaar Paterniteten (for Eks. fordi han vil give Barnet sit Navn). Dom for, at en Person er Fader, vil Barnet i Alm. ikke kunne faa, da en saadan Dom vilde savne »retlig Interesse«. Der kan faas Dom, der fastslaar en Mands Underholdspligt; men det er ikke Dom for, at han er Fader (se herom straks nedenfor).

4) Om *F a d e r e n s* *U n d e r h o l d s p l i g t* haves Reglerne i L. 130, 27. Maj 1908 og L. 113, 29. Apr. 1913. Pligten til at betale Bidrag til et Barn uden for Ægteskab paahviler ikke blot Barnets »Fader« (d. v. s. den, om hvem det er bevist, at han og ingen anden er Fader til Barnet); men hvor Moderen paa Undfangelsestiden har haft Samleje med fl. Mænd (saa at det ikke kan afgøres, hvem der er Fader til Barnet), er enhver af disse pligtig at betale Bi-

drag. For Kortheds Skyld kalder man ofte enhver saadan Person for Fader (Barnefader).

For at Bidrag kan paalægges en Mand, maa det altsaa være fastslaet, at han paa Barnets Undfangelsestid har haft Samleje med Moderen. Hvis Manden ikke vedgaar dette (for Øvrigheden ell. Retten), kræves der en Dom. Moderen kan rejse Sag allerede før Barnets Fødsel, nemlig naar 6. Svangerskabsmaaned er forlobet. Som oftest vil Moderen begynde Sagen med en Klage til Overøvrigheden, som derefter foranstalter Sag anlagt ved Politiretten (i Kbhvn ved et af Kriminal- og Politirettens Civilkamre). Sagen kan anlægges her i Landet, selv om Faderen har bekendt Bopæl i Udlandet ell. er forsvundet; naar Faderen er død, kan Sagen rettes mod hans Bo ell. Arvinger. I Mangel af fuldt Bevis vil Sagen blive afgjort ved Ed. Selv om Moderen ikke har skaffet ringeste Bevis mod Manden, vil han dog blive dømt til at betale Bidrag, saafremt han ikke inden en vis Frist aflægger Ed paa, at han ikke paa Undfangelsestiden har haft legemlig Omgang med Moderen. Og hvis Sagens Oplysninger gør det sandsynligt, at Mandens Benægtelse er urigtig, ell. hvis Manden har vist sig særlig upaalidelig, dømmes han, saafremt blot Moderen bekræfter sin Sigelse med Ed. — Dommen fastslaar, at Manden er pligtig at betale Bidrag; men Fastsættelsen af Bidragene sker som sædvanlig ved Overøvrighedens Resolution.

Bidragspligten (L. 1908 § 1) varer i Reglen, ligesom for Ægtebørn, til Barnets fyldte 18 Aar; men Bidraget kan nedsættes ell. bortfalde for Børn over 14 Aar. Bidraget skal i Alm. sættes saaledes, at Barnefaderen kommer til at betale $\frac{1}{2}$ af de Udgifter, som det medfører at opfostre Barnet i Overensstemmelse med Moderens Livsforhold — dog i alt Fald forsvarligt —. Er

baade Moderen og Faderen uformuende, vil Faderen komme til at betale det saakaldte Normalbidrag, d. v. s. et Beløb, som fastsættes af Overøvrigheden for 5 Aar ad Gangen, og som skal svare til $\frac{3}{4}$ af Udgifterne ved Barnets Underhold i et godt Plejehjem. — Normalbidraget er f. T. (1. Juli 1913—30. Juni 1918) i Kbhvn 12 Kr. maanedlig for Barnets to første Aar, derefter 10 Kr., uden for Kbhvn og Omegn mindre, i Hjørring og Thisted Amt kun $5\frac{1}{2}$ og 5 Kr. — Ved Siden af det alm. Underholdsbidrag kan der paalægges Faderen særlige Bidrag til Barnets Sygdom og Begravelse, Daab og Konfirmation samt til dets Undervisning og faglige Uddannelse. (Om Bidrag til Moderen, se Barselfærd). Overenskomster mellem Forældrene om Afgørelsen af fremtidig Bidragspligt er kun bindende, hvis de godkendes af Overøvrigheden.

Over for Faderen haves de samme Tvangs- og Sikringsmidler som m. H. t. Bidrag, der paa-hviler en Mand til hans Ægtebørn (ovf. A. 3). Afsoningsreglerne er dog noget strengere (L. 1908 § 19), og Pligt til at melde Flytning kan paalægges en Mand allerede, medens Sagen mod ham staar paa, ligesom Moderen under visse Betingelser kan hindre en Mand i at udvandre, før han er dømt (§§ 16 og 17). Underholdsbidraget kan endvidere faas udbetalt af det Offentlige under lgn. Betingelser som ved Ægtebørn (§§ 4—8). Moderen mister dog Retten dertil, naar hun lever sammen med en Mand, hun ikke er gift med, ell. faar fl. Børn uden for Ægteskab, medmindre Barnet er anbragt i fast Pleje, i hvilket Tilfælde Bidraget udbetales til Plejeforældrene (L. 1913 § 4).

Hvis Faderen dør, kan Bidragene fordres udbetalt af Boet som forfalden Gæld — dog først efter al anden Gæld og kun med betydelige Begrænsninger, hvis Faderen efterlader Enke

ell. Ægtebørn (L. 1908 § 3). — Hvis Bidragene ikke faas ind paa denne Maade, kan man som sædvanlig fordrø dem udbetalt af det Offentlige. Af Hensyn til disse Regler er det, man har givet Adgang til at (rejse Sag og) faa Bidrag fastsat selv efter Faderens Død, noget, som ikke kan ske m. H. t. Ægtebørn.

5) Historiske Bemærkninger. Allerede vore gamle Landskabslove bygger paa den Grundsætning, at Børn uden for Ægteskab ikke regnes som Medlemmer af Faderens Slægt, medmindre de er tinglyste (se Kuldlýsning). — En Del tyder dog paa, at der har været en Tid, hvor denne Sætning ikke var fuldt gennemført. — I Tiden indtil 18. Aarh. forringes deres Stilling noget, dog mindre end i de fleste Lande. Det bestemmes saaledes, at adelige Kvinders Børn uden for Ægteskab ikke arver deres Moder (en Regel, der trods D. L. 6—13—10 gik af Brug). Moderens Horebarn mister Arveret efter hende (D. L. 5—2—71). De »uægte Børn« udelukkes fra Præstevielser, fra Gilder og Lav; i det hele viser Lovgivningen fl. Spor af den alm. Opfattelse, der ansaa det for vanærende for en Person at være »uægte Barn«. I 18. Aarh. begynder en vis Reaktion. Lovgivningen søger at fjerne den nævnte Opfattelse, og Frd. 14. Oktbr 1763 fastslår Faderens Pligt til at bidrage med mindst Halvdelen til Barnets (nødtørfte) Underhold, indtil Barnet bliver 10 Aar. I den sidste Menneskealder er der endelig begyndt en Bevægelse for mere indgribende Reformers. Motiverne hertil har snart været Ønsket om at bøde paa de uheldige sociale Følger af den tidligere Tilstand (Statistikken viser, at Børn uden for Ægteskab har langt større Dødelighed og langt oftere ender som Forbrydere end Ægtebørn), snart etiske Betragtninger o. l. (det uretfærdige i, at Barnet faar en ringere Stilling uden egen

Skyld; Barnets naturlige Krav paa at kende sine Forældre; Ønsket om at øge Faderens Ansvarsfølelse o. s. v.). Arbejdet for Reformen er ikke mindst taget op af Kvinderne. Eksempelvis kan nævnes, at Dansk Kvindesamfund 1906 lod udarbejde et Lovforslag, der navnlig gav Barnet Ret til at kende sine Forældre og bestemte, at det for ethvert Barn skulde søges konstateret, hvem der var dets Fader. Hidtil har Reformbevægelsen dog ikke medført andre Lovgivningsresultater end en Forbedring af Barnets Underholdskrav —, navnlig ved Loven af 20. Apr. 1888, der udvidede Barnets Krav og indførte Bidragenes Udbetaling af det Offentlige, samt Loven af 27. Maj 1908, der i begge Henseender indførte betydelige Forbedringer (smlg. ovf. under 4). — I det Regeringsforslag (5. Novbr 1906), hvoraf denne Lov fremgik, var der indsat en Bestemmelse om, at Barnet under visse Betingelser kunde faa Arveret efter Faderen. Dette Forslag blev modtaget velvillig i Folketinget; men i Landstinget blev Bestemmelsen om Arveret udstemt med ringe Majoritet.

6. U d l a n d e t s Lovgivning om B. uden for Ægteskab frembyder et meget broget Billede. I den ældste germanske Ret var deres Stilling forholdsvis gunstig, men den forringedes i Middelalderen som en Følge af Kirkens Fordømmelse af de fri Forbindelser. Mange Steder berøvede man endogsaa Børnene deres naturlige Rettigheder over for Moderen.

I Sverige, Tyskland og Schweiz gælder nu samme Hovedgrundsætning som i dansk Ret, men Enkelthederne varieres. Moderns Horebarn er ikke udelukket fra Arv efter hende. Paa den anden Side kender man ikke noget til, at det Offentlige udbetaler Bidrag. I Sverige har Barnet stadig kun Krav paa nødvendigt Underhold, og det er først L. fra 1866

og 1905, der har givet Barnet Arveret efter Moder og mødrene Frænder. I Tyskland gælder den Regel, at hvis Moderen paa Undfangelsestiden har haft Samleje med flere Mænd, har Barnet ikke Krav paa Underhold fra nogen af dem (B. G. B. § 1717), en Regel, der baade er haard over for Barnet og kan give Anledning til Misbrug. Selv i Schweiz har man en (snævrere) Regel i samme Retning (Z. G. B. §§ 314, 315). Paa den anden Side kan et Barn uden for Ægteskab i Schweiz ved Dom faa tillagt Ægtebarns Rettigheder (dog kun halv Arveret mod Ægtebarn), naar Faderen har lovet Moderen Ægteskab ell. ved Samlejet har begaaet en Forbrydelse mod hende ell. misbrugt sin Myndighed over hende (§ 323).

I Frankrig er Barnet uden for Ægteskab stillet særlig daarligt. Dets Rettigheder over for Moderen er ringere end Ægtebarns (navnlig ogsaa Arveretten), og det regnes slet ikke for at være i Familie med Moderens Slægt. Hvad Faderen angaar, saa har det vel i Princippet de samme (begrænsede) Rettigheder over for ham som over for Moderen; men denne Regel har kun ringe Værdi, fordi det i de fleste Tilfælde er udelukket at faa konstateret ved Dom, hvem Faderen er. — Indtil for nylig kunde det saa at sige aldrig ske, idet *code civil art. 340* udtrykkelig forbød at efterforske, hvem der var Fader (*La recherche de la paternité est interdite*); men denne Regel er ophævet ved en L. af 17. Novbr 1912, der tillader at konstatere Paterniteten i en Række Tilfælde. — Den omtalte Regel medfører, at de fleste Børn uden for Ægteskab end ikke vil faa noget Underholds-krav over for Faderen.

Ogsaa i England er disse B.'s Stilling meget slet. De har ganske vist Krav paa Underhold fra Faderen; men de har ikke engang

Arveret efter Moderen. Moderens (og Faderens) Slægt regnes de overhovedet ikke for beslægtede med.

I Norge har hidtil lgn. Regler været gældende som i Danmark. Men L. af 10. Apr. 1915 »om Barn, hvis Forældre ikke har indgaaet Ægteskab med hverandre« har radikalt brudt med Fortiden og i de fleste Henseender givet B. uden for Ægteskab (ogsaa Horebørn) samme Retsstilling som Ægtebørn. Barnet har saaledes Ret til Faders ell. Moders Navn efter Valg; det har samme Arveret som Ægtebarn, ogsaa efter Fader og fædrene Frænder. M. H. t. Aasædesret (s. d.) og Odelsret (s. d.) regnes det dog i Alm. ikke som Medlem af Faderens Slægt. Det faar fremdeles Moderens Statsborgerret og staar i Reglen under hendes Forældremagt og Værgemaal; kun subsidiært har Faderen Krav paa at faa Barnet, hvis Amtmanden finder det foreneligt med Barnets Tarv. Barnet har Krav paa Underhold over for begge Forældre, saaledes at det bør opfores efter den Bedststillede Vilkaar. Den af Forældrene, der ikke har Forældremagten, altsaa i Reglen Faderen, skal betale Bidrag, der fastsættes saaledes, at der falder lige stor Byrde paa hver af Forældrene i Forhold til deres økonomiske Kaar. Foruden det alm. Underholdsbidrag (der i Alm. skal svares til Barnets fyldte 16 Aar, undertiden længere) skal Faderen betale Bidrag til Moderen 3 Maaneder før Fødslen, alle Udgifter ved Nedkomsten og Barsellejet samt et særligt Opavningsbidrag for de første 9 Maaneder efter Fødslen. Og Loven fastsætter bestemte Beløb, under hvilke disse Bidrag som Regel ikke maa sættes. »Bidragsfogden« sørger i Alm. for Indkrævning af Bidragene. Tvangsmidlerne er de samme som ved Ægtebørn (jfr.

ovf. A. 3). Udbetaling af det Offentlige kendes ikke.

Den ovf. beskrevne Retsstilling (som Medlem af Faderens Slægt) kan Barnet selvfølgelig kun faa, naar det er fastslaaet, at en bestemt Person er Barnets Fader. — Er det tvivlsomt, hvem af fl. Mænd der er Barnets Fader, har Barnet kun Krav paa Underhold overfor de paagældende Mænd. — Det Offentlige sørger imidlertid for, at det snarest muligt bliver konstateret, hvem der er et uden for Ægteskab født Barns Fader. Moderen er pligtig at opgive dette senest 4 Uger efter Fødslen, og straks derefter skrider de offentlige Myndigheder til Konstateringen. Sag rejses i Alm. kun paa den udlagte Barnefaders Begæring, idet man ellers uden videre anser ham for Fader (ell. Bidragspligtig). Under Sagen maa begge Parter møde og afgive Forklaring som Vidner, eventuelt under Ed. For at dømme en Person til at betale Bidrag, kræves det kun, at Retten finder det bevist, at han har haft Samleje med Moderen paa Undfangelsestiden. Men hvis der skal gives Dom for, at Vedk. er Fader, udfordres yderligere, at Retten ikke finder Grund til at antage, at Moderen paa Undfangelsestiden har haft Samleje med andre, ell. at der iøvrigt foreligger Omstændigheder, som vækker Tvivl om Paterniteten.

II. Barnealder.

B. i jur. Forstand kan man med Grund kalde alle, der staar under Forældremagt (se A. ndf.). I Lovgivningen bruges Ordet imidlertid gerne paa lgn. Maade som i alm. Sprogbrug; dets Bet. er derfor snævrere end den ovenangivne (man taler og »B.« og »unge Mennesker«), og den er ubestemt, saa at man ikke kan angive nogen bestemt Aldersgrænse. I Love, der indeholder særlige Regler om B., angives Alders-

grænsen udtrykkeligt. Den drages ikke altid paa samme Sted, som det vil fremgaa af den flg. Omtale af de vigtigste Særregler om B. (se i øvrigt Alder).

A. Ethvert Barn er undergivet Forældremagt, d. v. s. en vidtgaende Myndighed over Barnets Person, der i Reglen varer, til Barnet fylder 18 Aar, og oftest tilkommer Forældrene (deraf Navnet).

1) Hvad er Forældremagten? B. mangler ganske den Selvbestemmelsesret i personlige Forhold, som Voksne har, idet Forældrene (dette Udtryk bruges for Kortheds Skyld i St. f. det nøjagtigere: Inderhaveren af Forældremyndigheden, se ndf. 3) har en alm. Beføjelse til at raade over Barnets personlige Forhold. Denne Myndighed har Forældrene først og fremmest for Barnets egen Skyld — for at opdrage det —, og derfor er Beføjelsen uadskillelig forbundet med Pligten til at drage Om-sorg for Barnets personlige Forhold. Det er umuligt at opregne alle Forældrenes Beføjelser og Pligter; men de vigtigste skal nævnes:

Forældrene bestemmer frit deres Barns For-navn; dog maa det ikke være upassende. De skal vælge det og anmelde det til Indførelse i Kirkebøgerne, ialt Fald inden Barnet fylder 1 Aar.

Forældrene bestemmer Barnets Opholdssted. De kan tage det med sig, hvor de vil, og sætte det ud hos Fremmede; dog har de næppe ubetinget Ret til at sende det til Udlandet. Paa den anden Side maa de passe paa deres Børn og kan straffes, hvis de lader smaa B. færdes paa Gaden uden tilstrækkeligt Tilsyn. De raader over Barnets Levevis, men de skal vaage over dets Sundhed — og specielt lade Barnet vaccinere, inden det fylder 7 Aar —; gør de sig skyldige i grov Vanrøgt af Barnet, kan de

straffes (»Børneloven« af 14. Apr. 1905 § 43). Streng Straf sætter Strfl.'s § 197 for at udsætte et spædt Barn; se ogsaa §§ 194 og 195 om ufor-svarlig Omgang ved Børnefødsel.

Forældrene har fremdeles en vis Raadighed over, hvorledes de vil opdrage Barnet. Men Opdragelsesretten medfører en alm. Pligt til at opdrage Barnet, navnlig ogsaa i moralsk Henseende, og føre Tilsyn med dets Opførsel. Opfylder Forældrene ikke denne Pligt, kan de ofte straffes, dels i Alm. for »Forførelse og grov Vanrøgt« (se ogsaa Strfl.'s §§ 166, 167, 183), dels efter en Række Lovbud, der foreskriver, at Forældrene straffes i Stedet for Børnene, naar disse paa Grund af mangelfuldt Tilsyn fra Forældrenes Side begaar Forseelser (f. Eks. Overtrædelser af Politivedtægten ell. Jagtloven). Forsømmelige Forældre kan ogsaa blive plig-tige at erstatte den Skade, Børnene volder Fremmede. Fremdeles har Forældrene Pligt til at skaffe Børnene en Undervisning, der staar Maal med Folkeskolens (se Skolepligt).

Hvad særlig Barnets religiøse Opdragelse angaar, saa skal Barnet opdrages enten i Folkekirkens Tro ell. i en af Forældrenes Tro (Børn uden for Ægteskab i Folkekirkens ell. Moderens Tro). — Herved er det ikke Meningen at udelukke, at et Barn opdrages »konfessionsløst«; hvis kun en af Forældrene er konfessionsløs, er Administrationen dog tilbøjelig til at nægte Ret dertil. — Inden for disse Grænser tilkommer Bestemmelsen af Barnets Tro Forældrene. Dette vil ved Ægtebørn sige begge Forældre i Forening. I Tilfælde af Uenighed sejrer den, der fordrer *status quo* opretholdt. Hvis de ved Ægteskabets Indgaaelse begge havde samme Tro, men en af dem siden har skiftet Tro, kan den anden stadig fordrer Børnene opdraget i den tidligere fælles Tro. Om andre Tilfælde,

se blandede Ægteskaber. De B., der efter disse Regler skal opdrages i Folkekirkens Tro, skal have den fornødne Undervisning i Folkekirkens Religion (hvis de gaar i offentlig Skole, i denne, ellers paa anden Maade), og de maa ikke modtage Religionsundervisning i et andet Trossamfunds Lære. — Derimod har Forældrene ikke videregaaende Pligter, f. Eks. til at lade dem døbe ell. konfirmere. — De B., der ikke skal opdrages i den evangelisk-lutherske Religion, kan fordres undtaget fra Religionsundervisningen i Skolen; men Skolebestyrelsen skal (ogsaa hvor B. skal opdrages »konfessionsløst«) paase, at Barnet ikke savner Oplysning om de moralske og alm. religiøse Begreber, og for saa vidt de hører til et kristeligt Trossamfund tillige, at de erholder Kundskab om Bibelhistorien. Videregaaende Krav, f. Eks. om Opdragelse i en bestemt Tro, kan det Offentlige næppe stille m. H. t. disse B. Om det paagældende Trossamfund har nogen Ret til at paase, at de B., der efter Lovens Grundsætning skal opdrages i dets Tro, virkelig bliver det, er meget tvivlsomt.

Forældrene har ogsaa Ret til at bestemme, hvilket Erhverv Barnet skal uddannes til, og hvorledes Barnet iøvrigt skal sysselsættes. De kan sætte Barnet til at arbejde i deres egen Tjeneste, ell. anbringe det i Tjeneste hos andre, i Lære (se Lærningelov 30. Marts 1889) ell. i andre Stillinger; nyere Love begrænser dog Adgangen til at anvende B. i Fabrikker og visse andre Virksomheder (se Arbejderbeskyttelseslovgivning). En Følge af Forældrenes Myndighed i disse Henseender er det, at enhver Aftale, hvorved et Barn paatager sig Forpligtelse til Arbejde eller anden personlig Virksomhed, er ganske uforbindende for Barnet, naar den er indgaaet uden Forældrenes

Samtykke. — Dette udtrykkes saaledes, at B. er umyndige i personlige Forhold. — Paa den anden Side er de Aftaler, Forældrene slutter om deres B.'s Arbejdskraft, forbindende ogsaa for Børnene selv, ja, de kan endogsaa binde Børnene nogen Tid efter Forældremagtens Ophør. Hvor Forældrene har fæstet en Son (ell. Datter) bort som Tyende, kan han saaledes ikke forlade Tjenesten den Dag, han fylder 18 Aar; men efter at være fyldt 18 Aar kan han altid sige op med sædvanligt Varsel til den første alm. Skiftedag, selv om Forældrene havde aftalt et længere Opsigelsesvarsel. En Lærekontrakt kan binde et Barn længere, dog aldrig mere end 5 Aar og heller aldrig længere end, til Lærlingen fylder 20 Aar (Lærtingel. § 3).

I ingen af de ovenn. Henseender behøver Forældrene at tage Hensyn til Barnets Ønsker. Alerede i D. L. 3—16—1 er det dog foreskrevet, at Forældre ikke kan gifte deres Datter bort uden »hendes Ja og Villie«; m. H. t. Indgaaelse af Ægteskab viser Forældremyndigheden sig kun i, at Børnene skal have Forældrenes Samtykke dertil. I enkelte andre Retninger faar B. en vis Selvbestemmelsesret, naar de fylder 15 Aar (se ndf. 2.).

Forældremagten kan og maa Forældre i Alm. selv haandhæve ved Magt. Børnenes Ulydighed er ikke mere en Forbrydelse, der paadrager offentlig Straf; men Forældrene har Ret til at tildele Børnene legemlig Revselse, der dog ikke maa være en Mishandling (se Strfl.'s § 202, jfr 203 samt L. 1. Apr. 1911 §§ 1 og 2). Løber et Barn bort, kan Forældrene hente det tilbage med Magt og om fornødent faa Politiets Bistand dertil; hvis Barnet er optaget af Fremmede, maa Forældrene dog enten anlægge Sag ell. (hvad der er det simpleste) lade Fogden tage Barnet fra de paagældende. Disse kan eventuelt straf-

fes efter Strfl.'s § 213 (Unddragelse af B. under 15 Aar ved List ell. Magt) ell. § 175 (Bortførelse af en Kvinde under 18 Aar) ell. efter Børnelovens §§ 41—42.

Værgeraadet har iflg. »Børneloven« en vis Myndighed til at gribe ind i Forældremagtens Udøvelse ved Advarsler og Paalæg, eventuelt ved Beskikkelse af en Tilsynsværge. I graverende Tilfælde kan Børnene helt tages fra Forældrene (se ndf. 3 og Tvangsopdragelse). Hvor Forældremagten haves af Barnets Værge, staar denne under Pupilauctoriteternes Tilsyn.

2) Forældremagtens Varighed. Forældremagten ophører, naar Vedk. fylder 18 Aar, og for unge Kvinder tillige, naar de indgaar Ægteskab. Den gifte Kvinde er derfor personlig myndig, selv om hun er under 18 Aar. Naar unge Mennesker er anbragte paa Statens Opdragelsesanstalter for særlig vanskelige B. ell. i øvrigt i Anledning af Lovovertrædelser i St. f. at tiltales til Straf er undergivne særligt Tilsyn (jfr. C. ndf.), kan disse Opdragelsesforanstaltninger dog udstrækkes ud over det 18. Aar (højest c. 3 Aar længere). Til Indgaaelse af Ægteskab kræves Forældrenes Samtykke, lige til man bliver fuldmyndig. Paa den anden Side ophører Forældrenes Myndighed i visse Retninger allerede, inden Barnet fylder 18 Aar. Saaledes bortfalder Myndigheden i religiøs Henseende med det fyldte 15. Aar (til Dels maaske endog før); dog kan Personer mellem 15 og 18 Aar ikke uden Forældrenes Samtykke udmelde sig af Folkekirken eller bestemme, at deres Lig skal brændes ell. begraves uden Medvirking af Folkekirkens Præster. — Af Forældrenes Pligter ophører navnlig Undervisningspligten allerede før det 18. Aar (se Skolepligt).

3) Hvem har Forældremagten? I første Linie Forældrene. Dette vil nærmere sige,

at Forældremagten over B. uden for Ægteskab tilkommer Moderen og efter hendes Død i Alm. Værgen (se ovf. I. B. 3). Hvad Ægtebørn angaar, maa der skelnes mellem forsk. Tilfælde: Saa længe begge Forældre lever sammen, har de begge Andel i Forældremagten; men Moderens Forældremagt er kun af ringe Bet., da Faderens Villie er den afgørende i Tilfælde af Uenighed. Faderen kan endogsaa paa egen Haand anbringe Børnene uden for Hjemmet. — M. H. t. Barnets religiøse Opdragelse staar Moderen dog paa lige Fod med Faderen (se ovf. 1), og hendes Samtykke udkræves, hvis Barnet vil indgaa Ægteskab og i enkelte andre Tilfælde. — Hvis en af Ægtefællerne ulovligt forlader den anden, har denne Ret til Børnene. Hvor Forældrenes Samliv er ophævet af andre Grunde, kan ingen alm. Regel opstilles. Spørgsmaalet om Retten til Børnene maa eventuelt afgøres ad Rettens Vej. Opnaar Forældre Separations- eller Skilsmissebevilling, afgøres det samtidig, hvem der skal have Børnene; hvis den ene Part alene bærer Skylden, plejer den anden at faa Børnene. I Tilfælde af Skilsmisse ved Dom har den Uskyldige Ret til Børnene, i alt Fald hvis Skilsmissegrunden er Ægteskabsbrud. Paa disse Punkter tager vor nugældende Ret aabenbart for lidt Hensyn til Barnets Tarv; dette vil derimod blive det afgørende efter de ovenfor omtalte skandinaviske Lovudkast. Hvis en af Forældre dør, har den Efterlevende Forældremagten og beholder den, selv om han (hun) gifter sig igen; men hvis Forældre var skilte forinden, er det meget tvivlsomt, om den Efterlevende kan gøre Krav paa Forældremagten, hvor denne ved Skilsmissen var tillagt den anden. Antages det ikke, maa Forældremagten tilkomme Barnets Værge, der ogsaa har den, hvor begge Forældre er døde.

Adoption (s. d.) bevirker, at Adoptivforældrene faar Forældremyndigheden. Men ogsaa ved privat Aftale antages det (med tvivlsom Føje), at Forældremagten kan overdrages til andre med bindende Virkning; Forældrene kan dog ikke være afskaarne fra at fordrø Barnet tilbage, hvis det lider Nød ell. i øvrigt behandles i Strid med afgørende Forudsætninger ved Aftalen. Forældrene kan ogsaa overlade andre en Del af deres Myndighed, som det sker, naar Barnet er i Pleje (se Plejebørn), i Lære ell. i Tjeneste. — I samme Omfang som Myndigheden gaar over til de Paagældende, vil de faa de til Forældremagten knyttede Pligter, og Forældrene vil blive fri for dem i tilsvarende Grad. Det maa dog mærkes, at Forsørgelsespligten altid paahviler de naturlige Forældre; thi den er ikke en Følge af Forældremagten, men af Slægtskabet (ovf. I).

Forældremagten kan endelig tages fra Forældrene af det Offentlige, navnlig Værgeraadsinstitutionen. De vigtigste Regler herom findes i »Børneloven« af 14. Apr. 1905, især §§ 1, 2 og 50, jfr Fattiglovens § 40 (se Tvangsopdragelse). Om B. uden for Ægteskab bestemmer L. 130, 27. Maj 1908 § 9, at Værgeraadet selv uden for de alm. Betingelser kan fratage Moderen Forældremagten; og dette kan ske, uden at Barnet fjernes fra Moderen, idet der paa Værgeraadets Begæring beskikkes en Værge, som faar Forældremagten.

4) I de fleste andre Lande vedvarer Forældremagten til Barnets Fuldmyndighed, d. v. s. i Reglen til Barnet fylder 21 Aar (i Schweiz 20). I Norge gælder dog omtr. samme Regler som i Danmark. Kun er man tilbøjelig til at indrømme unge Personer, der er komne ud over Barnealderen i snævrere Forstand (komne til Skelsaar og Alder), Medbestemmelsesret i vi-

dere Omfang, navnlig ogsaa m. H. t. Valg af Livsplan. L. 15. Juni 1881 foreskriver udtrykkeligt, at Barnets Samtykke kræves til en Lærekontrakt, og det samme kan maaske anlages i andre Tilfælde; dog gælder denne Regel ikke om Børn, der anbringes af Værgeraadet. Naar Ægtebarns Forældre lever hver for sig, er det Amtmanden, der afgør, hvem der skal have Forældremagten, og der skal først og fremmest tages Hensyn til Barnets Tarv. Det antages, at Forældrene ikke retsgyldigt kan fraskrive sig Forældremagten, ja selv Aftaler mellem Forældrene kan Amtmanden tilsidesætte som uforbindende.

B. Formueforhold. Personer under 18 Aar (undtagen Enker, fraskilte og fraseparerede Hustruer) er fuldstændig umyndige i Formueforhold (om personlige Forhold, se A. ovf.). Hvis der om Formueforhold skal indgås Aftaler med bindende Virkning for dem, maa de indgås af Værgen (se Umyndighed og Værgen). Den, der lover et Barn noget, der udelukkende er til dets Fordel, bliver derimod bundet, saafremt Barnet blot er gammelt nok til at forstaa, hvad der loves.*— B. bærer ikke i samme Omfang som Voksne Ansvar for den Skade, de forvolder. At de ikke skal betale Erstatning for den Skade, de tilføjer andre ved ikke at opfylde de Kontrakter, de har indgaaet paa egen Haand, følger ligefrem af deres Umyndighed. I Sammenhæng hermed staar ogsaa nogle særlige Regler i D. L. 5—3—10 og Frd. 24. Apr. 1839. For anden Skade skal B. over 15 Aar betale Erstatning som Voksne (altsaa i Reglen, hvad enten de har gjort Skade med Forsæt ell. af Uagtsomhed); B. under 15 Aar derimod kun, hvis de har gjort Skade med Forsæt, ell. hvis deres Handling dog er strafbar efter Straffeloven (hvilket 14-aarige Personers uagtsomme

Handlinger kan være). Hvis Børnene er saa smaa, at de slet ikke kan »gøre for« deres Handlinger, kan man aldrig fordre Erstatning af dem. Derimod bliver B. uden Hensyn til Alder pligtige at betale Skatter og Afgifter.

I Norge indtræder den fulde Erstatningspligt med 14 Aars Alderen. Barn under 14 Aar er som Hovedregel ikke ansvarligt. Har Barnet Midler, kan Retten dog, hvor den efter Omstændighederne finder det billigt, bestemme, at Skaden helt ell. delvist skal erstattes af disse Midler (L. 22. Maj 1902 § 22).

C. Forbrydelser, begaaede af B. Efter Straffeloven af 1866 (§§ 35—37) kunde Handlinger, begaaede af Børn under 10 Aar, ikke straffes. Hvis B. mellem 10 og 15 Aar begik Lovovertrædelser, kunde de straffes under visse Betingelser; men Justitsministeren kunde dog frafalde Paatale undtagen ved særlig grove Forbrydelser. For Lovovertrædelser, begaaede af Personer mellem 15 og 18 Aar, skulde der idømmes Straf, dog en ringere end for Voksne. I disse Regler er der sket betydningsfulde Ændringer ved Straffelovstillæggene af 1905 og 1911 (1. Apr.). Den »kriminelle Lavalder« (s.d.) er nu 14 Aar. Ingen kan straffes for en Handling, som han har begaaet, inden han fyldte 14 Aar; men saadanne Handlinger kan give Anledning til Tvangsopdragelse. Lovovertrædelser, begaaede af Personer, der er fyldte 14 Aar, kan derimod altid straffes; men om Lovovertrædelser, begaaede af Personer mellem 14 og 18 Aar, gælder der særlige Regler (der i Modsætning til tidligere er ens for Personer over og under 15 Aar). For det første kan Paatale i vidt Omfang undlades. Saafremt det skønnes, at Straffen for en Person under 18 Aar ikke vil overstige en lavere Grad af Strafarbejde, kan Justitsministeren bestemme, at Paatale bortfalder

paa Betingelse af, at den Paagældende undergives Værgeraadsforsorg (se Tvangsopdragelse) ell. undtagelsesvis anbringes paa anden Maade under passende Tilsyn. For det andet skal Straffen, hvor der idømmes Straf, nedsættes, efter Omstændighederne indtil det halve, og den maa i intet Tilfælde overstige Straf-arbejde i 8 Aar. (Dette er den samme Regel, som den, Straffeloven gav for Personer mellem 15 og 18 Aar.)

Ved Siden af disse alm. Regler bestaar dog enkelte Særregler. Naar strafbare Handlinger begaas af Personer, der er under Værgeraadsforsorg, kan Paatale undlades uden for de alm. Betingelser (Børnelovens § 33). Fremdeles er der en Del Lovbud, hvorefter kun Personer over 15 Aar-kan straffes. Dette gælder Strfl.'s § 56, 2. Stk. og § 109, 3. Stk., der vistnok ikke er ophævede ved Straffelovstillæggene (dette er dog meget omtvistet). Efter disse Lovbud kan Børn under 15 Aar ikke straffes for den saakaldte »efterfølgende Meddelagtighed« i Forbrydelser (og derfor formentlig heller ikke for Hæleri), ell. fordi de har undladt at angive en Forbrydelse til Øvrigheden ell. i øvrigt at forebygge den; og naar de af ældre Personer, der iflg. deres Forhold til dem maa antages at have en særegen Indflydelse over dem, er blevne bevægede til at yde dem Bistand til en Forbrydelse, kan Straffen nedsættes, ja under visse Betingelser bortfalde. Fremdeles kan B. under 15 Aar ikke straffes for Løsgængeri ell. Betleri; og da de ikke maa tages i Ed, antages det, at de ikke kan straffes for Mened. Endelig kan erindres om den ovf. (A) omtalte Regel, at B. under 15 Aar ikke straffes for visse Forseelser (navnlig Overtrædelse af Politivedtægt), naar disse maa tilskrives Mangel paa Tilsyn fra Forældre ell. andre, der har Myndighed over Barnet. Paa

den anden Side bestemmer Straffelovstillægget, at de ældre Regler indtil videre gælder ved de milit. Retter.

Varetægtsfængsel kan efter Straffelovstillægget af 1911 aldrig anvendes paa Børn under 14 Aar; i St derfor kan de, hvor der er særlig Trang dertil, sættes under Tilsyn af paalidelige Personer. Saadant Tilsyn kan ogsaa anvendes i St f. Varetægtsfængsel paa Personer mellem 14 og 18 Aar.

Hvad angaar Arten af de Straffe, Børn kan idømmes, saa maa Personer under 18 Aar ikke dømmes til Fængsel paa Vand og Brød. Tidligere fandtes der paa den anden Side en særlig Straf for dem, nemlig Legemsstraf (s. d.), der kunde anvendes i vidt Omfang baade efter Straffeloven og Politivedtægten; men disse Regler blev stærkt begrænsede 1905 og er fuldstændig ophævede ved Loven af 1911. Særlige Domstole for Børn har vi ikke (se *Børnedomstole*). Om Paatalen af Forbrydelser gælder efter Straffelovstillæggene nu ogsaa samme Regler for alle Personer mellem 14 og 18 Aar. Der ved bortfalder de ældre Regler om, at Forbrydelser, begaaede af Børn under 15 Aar, i Reglen skal behandles som offentlige Politisager, og de hermed sammenhængende Bestemmelser om Dommerens vidtgaaende Ret til at slutte saadanne Sager uden Straf.

Endnu erindres, at Straffedomme, der overgaar Personer under 18 Aar, kun i mere graverende Tilfælde medfører Indskrænkning i de Rettigheder, der betinges af et uplettet Rygte, hvorfor Æresoprejsning (s. d.) som oftest vil være unødvendig.

I Norge kan ingen straffes for Handling, foretaget før det fyldte 14. Aar. For strafbare Handlinger forøvede før det fyldte 18. Aar, kan Straffen nedsættes og Frihedsstraf paa Livstid

aldrig anvendes (Strfl. 22. Maj 1902 §§ 46 og 55). Paatale kan i Alm. kun undlades for Forbrydelser begaaede af Personer mellem 14 og 16 Aar. Hvis det sker, kan Paatalemyndigheden (ligesom ved Børn under 14 Aar) enten lade Barnet bortsætte igennem Værgeraadet ell. lade dets Foresatte i Hjemmet ell. Skolen tildele det en passende Revselse. For Blodskam straffes Personer under 16 Aar aldrig; i visse Tilfælde er Grænsen endog 18 ell. 21 Aar. Personer under 18 Aar maa ikke dømmes til Fængsel paa Vand og Brød og kun betingelsesvis (Personer under 16 Aar aldrig) til Arbejde i Tvangsarbejdshus.

D. Forsorg for Børn. Lovgivningsmagten drager for det første Omsorg for den opvoksende Slægt ved at sætte Grænser for Forældremagten og paalægge Forældre en Rk. Pligter m. H. t. Børnene (se ovf. A. 1.). En alm. Kontrol med Børns Opdragelse udøves af Værgeraadene (se Tvangsopdragelse), og der føres særligt Tilsyn med Plejebørn (s. d.). Fremdeles maa nævnes, at en Rk. Lovbestemmelser sigter til Understøttelse af fattige Forældre ell. Børn. Grl. (1915) § 83 bestemmer, at »de Børn, hvis Forældre ikke har Evne til at sørge for deres Oplærelse, har Ret til fri Undervisning i Folkeskolen«. Flere nyere Love giver ligefrem Krav paa en vis Pengehjælp til Børnenes Underhold — oftest under den Form, at det Offentlige »forskudsvis« udbetaler de Underholdsbidrag, der paahviler Faderen (se ovf. I og Barselfærd), men undertiden som en ren Understøttelse fra det Offentlige (se Enkeloven). — Ingen af disse Regler kommer de Børn til gode, der er hos deres Fædre; og selv bortset herfra er der mange Tilfælde, hvor ingen af Lovene er anvendelige. En Rk. andre Love giver vel ikke Krav paa Hjælp fra det

Offentlige, men foreskriver, at den Hjælp, der maatte blive ydet, ikke skal have Fattighjælps Virkning for Forældrene. Dette gælder, bl. a. (se i øvrigt Fattigvæsen) om den mange St. indførte Skolebespisning (s. d.), om Udgifter til Pleje af Børn p. Gr. a. smitsom Sygdom i Forældrenes Hjem (L. 138, 10. Maj 1915 § 15), om den Understøttelse, der ydes en kvindelig Fabriksarbejder i 4 Uger efter Nedkomsten (se nærmere L. 143, 29. Apr. 1913 § 29). Endelig gælder den alm. Regel, at den Understøttelse, som Fattigvæsenet yder en Person under 18 Aar (i Norge under 15), ikke regnes som Fattighjælp for ham, og altsaa ikke medfører de til Fattighjælp knyttede Virkninger for ham.

Endelig kan det nævnes, at B. beskyttes ved, at der er givet en Del særlige Regler om Forbrydelser mod Børn. Navnlig er der fastsat streng Straf for at bedrive Utugt med et Pigebarn under 12 Aar (Strfl. § 173) og for at forføre et Pigebarn mellem 12 og 16 Aar til Utugt (§ 174), ligesom andet uterligt Forhold i disse Tilfælde straffes efter § 176. Mærkes kan ogsaa L. Nr. 81, 30. Marts 1906 § 2, 2. Stk., § 3, 2. Stk. og § 9, og Straffelovstillægget af 1911 § 4, 2. Stk., foruden de ovf. under A. 1. anførte Lovbud. Forbrydelser mod B. bliver ikke straffri, fordi Barnet selv har samtykket i den paagældende Handling.

I Norge giver L. om Forsorg for B. af 10. Apr. 1915 (der dog ikke træder i Kraft, før Kongen bestemmer det) Regler om Hjælp fra det Offentlige uden Fattighjælps Virkning til Mødre og spæde B. Enhver norsk Moder, der ikke kan sørge for sit Udkomme, kan fordre en vis Hjælp i de sidste 6 Uger før Nedkomsten; dog kan gift Kvinde kun fordre Hjælpen, naar Manden er død ell. har forladt hende ell. i øvrigt ved

utilbørligt Forhold har forvoldt, at de ikke lever sammen. Fremdeles kan den Moder, der uden Hjælp maatte overlade sit Barn til andre, fordrø Hjælp i 3 Maaneder efter Fødslen, ja om fornødent længere. Om andre Forsorgsforanstaltninger se Henvisningerne ovf. Den norske Straffelov beskytter B. og unge Mennesker stærkere end den danske; den sætter saaledes streng Straf for enhver utugtlig Omgang med Barn under 16 Aar, ell. Fremme heraf (§§ 196 og 201, se om B. under 13 Aar § 195). (Litt.: *Viggo Bentzon*: »Den danske Familieret« [1910], S. 254—383; *Svend Bentzon*, »Uægte B.« [1906]; *K. K. Steincke*: »Offentlig Hjælp« [1910]).

Henry Ussing.

